

Beth yw Cymru Wledig LPIP Rural Wales?

Cymru Wledig LPIP Rural Wales yn bartneriaeth o brifysgolion, mentrau cymdeithasol, busnesau, a phartneriaid polisi sydd wedi dod at ei gilydd i archwilio sut y gall ymchwil ac arloesi helpu i ddod o hyd i atebion i'r heriau sy'n wynebu cymunedau yn Cymru wledig. Dan arweiniad Prifysgol Aberystwyth, mae Cymru Wledig LPIP Rural Wales yn un o bedair Partneriaeth Polisi ac Arloesi Lleol a gomisiynwyd gan UKRI – corff cyllido ymchwil Llywodraeth y DU – gydag eraill yn canolbwyntio ar ranbarthau yn Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Ein nodau craidd yw cysylltu mentrau llunio polisi a datblygu ag ymchwil a dadansoddi perthnasol, gwella mynediad at ddata a llenwi bylchau tystiolaeth, profi atebion arloesol i broblemau dyrys, a meithrin gallu cymunedau yn Cymru wledig i gasglu tystiolaeth a defnyddio ymchwil i fynd i'r afael â phryderon lleol. Mae'r prosiect tair blynedd gwerth £5 miliwn, a ddechreuodd ym mis Ionawr 2024, yn ymgysylltu ag ystod eang o unigolion a sefydliadau o bob rhan o Gymru wledig mewn amrywiaeth o weithgareddau.

Yr Her

Mae ein gwaith yn canolbwyntio ar y deg ardal awdurdod lleol sy'n wledig yn bennaf yng Nghymru – Sir Gaerfyrddin, Ceredigion, Conwy, Sir Ddinbych, Gwynedd, Ynys Môn, Sir Fynwy, Sir Benfro, Powys a Bro Morgannwg – ac mae'n ymestyn i gymunedau gwledig mewn rhannau eraill o Gymru. Mae hwn yn rhanbarth amrywiol, ond mae heriau a rennir yn ymwneud ag ailstrwythuro economaidd, cyfleoedd cyflogaeth cyfyngedig, allfudo, fforddiadwyedd tai, a cholli gwasanaethau lleol. Mae modelau confensiynol ar gyfer adfywio economaidd yn wynebu rhwystrau gan y boblogaeth wasgareddig ac absenoldeb prif ganolfan drefol, maint nodweddiadol busnesau bach, cyfalaf mewndarddol cyfyngedig, a seilwaith gwael. Un o'n cwestiynau allweddol felly yw gofyn 'sut mae twf yn edrych mewn rhanbarth gwledig a sut y gellir ei feithrin?'. Mae angen cydbwyso twf hefyd â lles cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol, gan gynnwys cynaliadwyedd y mwyafrif o gymunedau Cymraeg eu hiaith. Mae heriau newydd yn dod i'r amlwg o'r argyfwng hinsawdd, gan gynnwys yr angen i reoli'r cyfnod pontio Sero Net a'i alwadau ar dir ac adnoddau yn Cymru wledig mewn ffordd deg a chynhwysol.

Mae yna nifer o bolisiau, prosiectau a mentrau sy'n mynd i'r afael â'r heriau hyn, ond maent yn ddatgymalog, yn aml yn rhai tymor byr, ac yn aml yn canfod bod y data sydd ei angen arnynt i wneud eu gwaith yn effeithiol wedi dyddio neu ar goll. Cymru Wledig LPIP Rural Wales yn uno'r dotiau rhwng

prosiectau presennol, yn hwyluso cyfnewid gwybodaeth a rhannu arfer da, yn integreiddio adnoddau ac yn llenwi bylchau yn y sylfaen dystiolaeth.

Ein Gweledigaeth a Themâu

Cymru Wledig LPIP Rural Wales yn gosod sylfaen ymchwil ac arloesi i gefnogi gwireddu **Economi Llesiant** yn Cymru wledig, gan gyfateb i un o bedair cenhadaeth Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru. Mae Economi Llesiant yn cyfuno gweithgareddau economaidd bywiog sy'n darparu swyddi ac incwm da i drigolion lleol gyda chyfiawnder cymdeithasol ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol ar blaned iach lle mae dinasyddion yn cymryd rhan weithredol yn eu cymunedau. Er mwyn helpu i gyflawni'r weledigaeth hon, mae gwaith Cymru Wledig LPIP Rural Wales wedi'i strwythuro o amgylch pedair thema a nodwyd gyda rhanddeiliaid::

- Adeiladu Economi Adfywiol
- Cefnogi'r Pontio Sero Net
- Gwella Lles yn ei Le
- Grymuso Cymunedau ar gyfer Adferiad Diwylliannol

Mae gan bob thema **Grŵp Thematig** cysylltiedig sy'n cynnwys ymchwilwyr, llunwyr polisi, ymarferwyr, a chynrychiolwyr cymunedol, sy'n cyfarfod deirgwaith y flwyddyn. Mae'r Grwpiau Thematig yn darparu fforwm ar gyfer rhannu gwybodaeth a chyfnewid gwybodaeth, ond maent hefyd yn llywio rhaglen waith Cymru Wledig LPIP Rural Wales drwy nodi bylchau mewn tystiolaeth ac anghenion a chynnig pynciau ar gyfer ymchwil a dadansoddi.

Ein Rhaglen Waith

Wedi'i harwain gan fewnbwn gan y Grwpiau Thematig, mae rhaglen waith Cymru Wledig LPIP Rural Wales yn cael ei threfnu a'i chyflwyno trwy saith Ffrwd Gwaith:

Nod **Labordai Arloesedd** yw datblygu a phrofi atebion arloesol i oresgyn rhwystrau i newid. Mae'r pedwar Labordy, un ar gyfer pob thema, yn cynnwys rhanddeiliaid sy'n cymryd rhan mewn cyfres o weithdai i nodi nodau, trafod rhwystrau ac archwilio atebion posibl. Bydd un ymyriad fesul Lab yn cael ei ddewis i'w brofi gyda phartner dros gyfnod o 12 mis a'i werthuso.

Bydd **Ymchwil Gweithredu a Arweinir gan y Gymuned** yn arfogi cymunedau gwledig i gasglu a dadansoddi tystiolaeth i fynd i'r afael â heriau ac anghenion polisi a nodir yn lleol. Gan weithio gyda mentor academaidd penodedig, bydd cyfranogwyr cymunedol yn dylunio ac yn cynnal prosiect ymchwil ar fater o'u dewis, gan gasglu a dadansoddi data a chytuno ar gamau gweithredu dilynol. Yn canolbwyntio i ddechrau ar bum cymuned beilot yng Nghorwen, y Drenewydd, Trawsfynydd, gogledd Sir Benfro, ac ardal aber Dyfi, bydd gwersi'n cael eu rhannu trwy Rwydwaith Ymchwil Cymunedol newydd a 10 prosiect pellach yn cael eu dewis trwy gystadleuaeth agored.

Bydd **Ymchwil Ymatebol** yn cefnogi llunio a gweithredu polisi trwy gynnal astudiaethau targedig byr o faterion sy'n dod i'r amlwg a gynigir gan y Grwpiau Thematig. Bydd hanner y rhain yn cael eu cwblhau gan ymchwilwyr Cymru Wledig LPIP Rural Wales a hanner yn cael eu comisiynu gan arbenigwyr allanol.

Bydd **Synergedd, Dadansoddi a Mapio Data** yn cryfhau'r sylfaen dystiolaeth ar gyfer llunwyr polisi ac ymarferwyr trwy integreiddio adnoddau data presennol, mapio a delweddu data i wella hygyrchedd, cynnal dadansoddiad pwrsasol newydd o ddata Cyfrifiad a data arall ar faterion allweddol, a chreu Tystiolaeth Integredig Ar-lein Hyb i Gymru Wledig fel adnodd un stop.

Bydd **Arolygon** yn diweddarau data ac yn llenwi bylchau tystiolaeth drwy gasglu data newydd drwy gyfres o arolygon ar-lein gan gynnwys arolwg mawr o 4,000 o aelwydydd yn Cymru wledig; arolwg busnes

gwledig; arolwg o gyfleusterau, asedau a mentrau cymunedol; arolwg troseddau gwledig; ac arolwg o bobl ifanc yn Cymru wledig.

Bydd **Ymgysylltu â'r Cyhoedd, Cyfnewid Gwybodaeth a Meithrin Gallu** yn cysylltu ein gweithgareddau ymchwil ac arloesi ag amrywiaeth o gynulleidfaoedd. Mae gweithgareddau allweddol yn cynnwys cyfres o bedwar 'Deialog' yn cynnwys rhanddeiliaid a chynrychiolwyr cymunedol i weithio tuag at atebion consensws ar gyfer 'materion drygionus' ar gyfer polisi gwledig yng Nghymru, wedi'u llywio gan dystiolaeth a gasglwyd yn rhaglen waith LPIP; digwyddiadau blynyddol yn yr Eisteddfod Genedlaethol a Sioe Frenhinol Cymru; paneli, gweithdai, sgysiau a seminarau ar-lein ac wyneb yn wyneb; a gweithdai meithrin gallu ar gyfer ymchwilwyr, llunwyr polisi ac ymarferwyr ar bynciau fel defnyddio tystiolaeth mewn polisi neu ymgysylltu â chymunedau.

Bydd **Gwerthuso a Dysgu** yn datblygu dealltwriaeth o sut y defnyddir tystiolaeth mewn polisi ac ymarfer, yn nodi ac yn rhannu enghreifftiau o arfer da, yn myfyrio ar wersi a ddysgwyd o elfennau arbrofol Cymru Wledig LPIP Rural Wales, ac yn gwerthuso ein heffaith.

Mae torri ar draws y Ffrydiau Gwaith hyn yn egwyddor greiddiol o gynhwysiant. Rydym am i waith Cymru Wledig LPIP Rural Wales ymateb i ddiddordebau ac anghenion grwpiau amrywiol sy'n byw yng nghefn gwlad Cymru a bod o fudd i bawb. I gefnogi'r uchelgais hwn, bydd **Prif Ffrydio Cydraddoldeb a Chynhwysiant** yn annog ac yn galluogi ein tîm i wreiddio meddwl am gydraddoldeb a chynhwysiant yn ein holl weithgareddau yn ogystal â chynnal gweithdai gyda grwpiau sydd wedi'u hymyleiddio neu heb gynrychiolaeth ddigonol yn gonfensiynol i hwyluso eu mewnbwn i LPIP Cymru Wledig Rural Wales. rhaglen waith ac i gefnogi unigolion i gymryd rhan yn y Grwpiau Thematig neu'r Labordai Arloesedd.

Pwy ydym Ni

Cymru Wledig Mae LPIP Rural Wales yn cael ei gyfarwyddo gan yr Athro Michael Woods yn gweithio gyda thîm craidd o 17 o ymchwilwyr academiaidd o Brifysgol Aberystwyth, Prifysgol Bangor, Prifysgol Caerdydd, a'r Sefydliad Ymchwil Cefn Gwlad a Chymuned (CCRI) ym Mhrifysgol Swydd Gaerloyw, ynghyd ag ôl-cymdeithion ymchwil doethurol, rheolwyr arloesi, hwylusydd ymchwil cymunedol, a staff cymorth proffesiynol. Mae arbenigwyr o'r Ganolfan Dechnoleg Amgen (CAT) a Gyda'n Gilydd dros Newid yn arwain ein gwaith ar Labordai Arloesedd ac Ymchwil Weithredu a arweinir gan y Gymuned, ac mae partneriaid Represent Us Rural a Sgema yn cefnogi ein gwaith cynhwysiant ac ymgysylltu. Mae ein Grwpiau Thematig yn cael eu cydgynnull gan ymarferwyr o bartneriaid Antur Cymru, Datblygiadau Egni Gwledig (DEG), Pontio, ac Iechyd a Gofal Gwledig Cymru.

Y tu hwnt i'r partneriaid cyflawni craidd hyn, mae ein gwaith yn cael ei gefnogi gan Bartneriaid Strategol gan gynnwys Uchelgais Gogledd Cymru, Tyfu Canolbarth Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, Un Llais Cymru, Cymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Powys, a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Yn ein prosiectau ymchwil cymunedol peilot rydym yn gweithio gyda phartneriaid lleol gan gynnwys Partneriaeth Biosffer Dyfi, Severn Wye Energy, Partneriaeth Gymunedol De Sir Ddinbych, a Tir Canol.

Am fwy o wybodaeth

Cysylltwch: Yr Athro Michael Woods m.woods@aber.ac.uk

Gwefan dros dro: <https://www.arsyllfa.cymru/cy/cymru-wledig-lpip-rural-wales-cam-dau/>

Ariennir gan

Cynhelir gan

Partneriaid craidd

